

600, spreekt van het niet onderstelde, maar zekere wedergeboren WORDEN van de SOORT, en zegt: blij van de individuen af met uw „Inquisitie”. Dat is tegen 1905.

Hij bedoelde: de Geest Gods heeft de kerk niet in twee vakken verdeeld: het vak der ouden (waar dan het Woord de wedergeboorte, d.w.z. de doorgaande bekeering) zou werken, en het vak der jongeren (waar het Woord niet zou werken, tenzij dan, hoogstens, in een „voorbereidende” genade). Ook onder de jeugd werkt de Geest, en Hij werkt wederbarend, d.w.z. bekeerend, door het Woord. Hij bedoelt dus de opgroeiende jeugd, die het Woord kan hooren.

Ik herhaal: bij dr Ridderbos zou Ursinus dus niet mogen preeken, evenmin als Grijdanus, en de uitgestooten candidaten en predikanten, Wat de „inclinatie” der kinderen betreft, waarover Ursinus ook al spreekt, dat woord is precies zoo te verstaan als de inclinatie tot goddeloosheid bij de kinderen der goddelooszen. Denkt iemand soms, dat inclinatie tot goddeloosheid beteekent: een verborgen klem, in onderscheiding van een zichtbaar wordende principiele realiteit?

b) Prof. Ridderbos sprak van voorwaarden bij een „uitwendig” verbond. Hij noemde daartegenover enkele beloften (Gen. 3:15, Abraham), die de wézenlijke onvoorwaardelijke beloften waren. Ik heb hem gevraagd: is de belofte aan Jozua (uit Zach. 3) wézenlijk anders dan die aan Adam en Abraham? Op die vraag komt geen antwoord. Tot zoolang houd ik vol, dat zijn opmerking in Korte Verklaring, die ik juist vond, niet strookt met zijn latere meening.

c) Prof. Ridderbos schreef (zooals ik aanhaalde): Het verbond komt tot stand doordat de Geest Gods de wet in ons binnenste schrijft, m.a.w. het hart vernieuwt. Ik concludeer (en doe het nog): daar wordt dus beweerd: als het hart niet vernieuwd is, is het verbond nog niet tot stand gekomen. Dat staat er doodgewoon. Nu klaagt prof. R., dat ik me weer „doof houd”; tweede maal klacht over onoprechtheid dus. — laat maar weer loopen. Maar als nu prof. R. zegt: het is mis, want dit zag op de inwendige ZIJDE van het verbond, of „het verbond naar zijn inwendige zijde”, dan antwoord ik: geef ons dan verlof, die woorden uit Uw betoeg te schrappen. Want: a) een „ZIJDE” van een zaak is die zaak zelf niet; en b) die zaak NAAR EEN ZEKERE ZIJDE is toch die zaak zelf. Ze is iets anders dan haar vrucht, haar erkenning, haar effect. Ik houd dus prof. R. aan wat hij gezegd heeft, tenzij hij ons verlof geeft, zijn uitspraak te schrappen.

d) Als prof. Ridderbos op de uitspraak, hierboven aangehaald, drie regels verder laat volgen: het verbond komt tot stand niet alleen door het Woord, maar ook door den Geest Gods, is dan dat Woord ook een kwestie van de „inwendige zijde van het verbond”? Dat kan tot vreemde opvattingen voeren. Maar het staat toch in diezelfde paragraaf over het Verbond naar zijn inwendige zijde.

e) Prof. R. haalt aan Jer. 31:33, en Jes. 59:21, ten bewijze, dat de inwendige zijde, en dus het verbond, pas tot stand komt, als behalve Woord ook Geest hartsvernieuwing heeft gewerkt. Ik houd het liever met Calvinus, die zegt: door het komen van de belofte komt het verbond tot stand. Het verbondsverkeer is wat anders dan het verbond. Calvinus, C.R., 38, 638: het verbond heet nieuw, omdat zijn „forma” nieuw is, niet zijn substantie. Wie het daarmee eens is, legt den nadruk op den „vorm”, niet op een „zijde”. Overigens: én een „zijde” én een „vorm” zijn mythologische grootheden zoolang de „zaak” er niet is, waaraan die „vorm” of „zijde” eigen is. Wie van „tot stand komen” spreekt, kan dat doen in alle mogelijke verbanden, maar „tot stand komen” van een „verbond” is nu eenmaal tot stand komen van het verbond, en niet van een of andere „zijde” ervan, als kon die tot stand komen les van het verbond, of na een andere „zijde” ervan. Tenslotte is beeldspraak geen asyl voor wie de laatste lezers zich van het lijf wil houden.

f) En wat Jes. 59:21 betreft: Calvinus zegt, C.R., 37, 351: de beloften zijn als het ware de steenen van het gebouw, waarvan het verbond het fundament is, dat het heele gewicht te dragen krijgt. Dat is óók beeldspraak, maar ik kan daar tenminste mee overweg.

Over het slot later nog iets.

K. S.

AAN EEN JONGEREN TIJDGENOOT, No. 40

Het miezerig beetje? Accoord? Pardon!

Amice.

Verleden week hebben we over Thijs Booy een beetje gekuvelde. 't Was maar een „miezerig beetje” van het flinke pak slaag dat hij qua jeugdleider (in zijn zelfgekozen „ambt” dus) verdient. Een „miezerig beetje” van de afstraffing, die hij als marconist van het tot schip-innood verklaarde kerk-schip van den Kapitein met ons allemaal verdient heeft.

Ik zeg: „mèt ons allemaal”.

Dat zeg ik expres erbij, omdat ik niet vergeten mag, dat we de formulieren van den ban niet mogen verkorten, ook als iemand ze „miezerig” voorleest.

Thijs Booy nu leest de kerkelijke formulieren, geloof ik, verkeerd. En als marconist van het Hospitaalschip — De Goede Kerk-Hoop — seint hij verkeerde radiotelegramteksten. En als jeugdleider leidt hij op 'n verkeerd pad — het pad immers der padloosheid. Net als Karl Barth en de mystiek. Hij met zijn Barthiaansch gedaas over Barth, die als urineur gebruikt wordt — hij moest zich grondig wegschamen over dat woord.

Ik heb tegen hem, dat hij als marconist allemaal S.O.S.-signalen uitzendt, zonder dat de Kapitein hem den tekst gedictieerd heeft. De Kapitein namelijk zegt, dat je zonder zijn dictaat te volgen geen enkel scheepstelegram verzenden mag, noch naar de omliggende schepen, noch naar de hutten der opvarenden. Want, wat dit laatste aangaat, — Thijs Booy telegraveert ook naar de jongens en meisjes, de dominees en de ouderlingen, zijn eigen scheepbewoners dus, en denkt, dat 'n telegram altijd de vlugste weg is om ze te bereiken. Maar hij vergeet, dat een telegram aan huisgenooten een omweg is.

Ook vindt onze Kapitein, dat je als marconist van de kerkboot geen enkel S.O.S.-telegram (noch eenig ander) verzenden mag, zonder precies aan te geven: „daar en daar” ligt ons schip; „dat en dat” mankeert eraan; „die en die” hulp ontbreekt ons. Maar 't ongeluk van de marconisten-school van Thijs Booy is, dat zij haar leerlingen leert, allemaal S.O.S.-seinen uit te zenden, ook als zij geen namen weten te noemen, en geen preciese plaatsbepaling weten te geven. Je weet niet, waar Thijs Booy met zijn kerk-schip ligt, noch waar hij nu precies heen wil (hij wil alleen maar zwerven, à la Barth), noch noemt hij den preciese naam van de misère, waarin de schuit verkeert, zij met haar opvarenden.

Met het oog daarop nu zei ik, dat de Kapitein van zoo'n marconist niet zóó gediend worden wil. Die man moet de preciese plaatsbepaling van het schip en zijn koers niet achterwege laten; maar Thijs Booy vergeet juist die preciese plaatsbepaling van het Hospitaal-Kerk-Schip.

We zullen dus Thijs Booy als marconist-S.O.S.-seiner moeten in gebreke stellen. Hij leest de formulieren van de kerk-in-nood niet goed. Wie ze leest, moet de passage niet overslaan, waarin de kerk, die pas iemand afgesneden heeft, erkent, dat wij allemaal wel verdienen afgesneden te zijn.

Precies, zegt misschien Thijs Booy, dat zeg ik óók, en daarom luikt het Adolphus Venator ook niet, mij kwaad te maken.

Accoord, zeg ik. Tenminste, op dat ééne punt. Maar voor de rest? Voor de rest zeg ik tot Thijs Booy: geen accoord met u, nerveuze marconist. Want dezelfde kerk die erkent: wij allen verdienen wel, van U, Kapitein van ons Kerk-schip, overboord gezet te zijn, als Jona, dat is: afgesneden te zijn, zegt niettemin: maar wij zijn toch gerechtigd, tot deze tuchttoefening, want wij weten precies de ligging van ons schip aan te geven en de plek, waarheen het koers zetten moet. Wij noemen namen, en zeggen daarna: amen!

Die kerk vervolgt:

Wij weten immers heel wat. Geen „miezerig beetje”. Maar voldoende. En dat is heel wat. Als een mensch op goeden grond kan zeggen: ik weet voldoende, wel, mijn beste kerel, is dat dan geen wonder-van-God? V-o-l-d-e-n-d-e? Je kunt van dat woord kleine woorden: „arket so!” — het is voor u voldoende, die genade van Mij, spreekt de Heere.

Maar Thijs Booy schrijft iets anders. Hij heeft misschien een „miezerig beetje” opgediept van die miezerigste aller miezerigheden, die men tegenwoordig in Parijs ventileert, en die men existentiële filosofie of existentialisme noemt. Meneer Sartre is daar de in een parijsch costume verkleede Heidegger, en den éénen keer houdt hij zijn existentialistenpreekje filosofisch, den anderen keer dramatisch. Ik zal je noch van de ééne, noch van de andere manier een proefje geven. Maar ik wil je wel Thijs Booy laten beluisteren. Die schrijft (68): „Ik geloof, dat het leven en de wereld kennen begint (!) en eindigt (!) met de belijdenis der ondeskundigheid, met het existentieel (!) besef (!) van de ondoorgrondelijkheid van allen en alles”. „Hoe meer kennis men verwerft van menselijke situaties (!) hoe bescheidener en bedeesder men wordt”.

Dat beteekent dus: hoe meer je schepen-in-nood ziet, hoe benauwder je wordt voor het zeggen: precies zóó en zóó moeten de schepen koersen.

Is dat kwaadsprekerij?

Ik geloof het niet. Want Thijs Booy vervolgt:

„Erger is het, dat van veel kansels over God gesproken wordt op de toon van: Zijn doopceel is ons volledig gelicht. Wij zullen jullie nu eens haarfijn vertellen hoe dat alles met God zit”. Vermoedelijk heeft Thijs Booy het hier over Thijs Booy. Want de kansels, de vele kansels, die Thijs Booy heeft helpen toesluiten voor onze candidaten en dominees, hebben de 3 formulieren-van-eenigheid plus het vierde formulier-van-oneenigheid. Daar wordt haarfijn verteld — b.v. in de Dordtsche Leerregels, hoe de Bijbel spreekt over God. Ik hoor Thijs Booy al zeggen: dat geloof ik met het hart, dat belijd ik met den mond. Maar hij vindt dat zeggen: erg. Of heeft hij soms het oog op dat vierde formulier? Maar ook dat belijdt hij tegenover ons. Begin ik nu van zijn S.O.S.-seinen zonder plaatsbepaling van zijn kerk-schip misschien iets meer te begrijpen?

Maar we lezen Thijs Booy verder:

„Wat ons van God geopenbaard is, is maar een miezerig beetje. Genoeg, accoord, maar een beetje, een heel klein beetje”.

Je zou zeggen: Thijs, als het „genoeg” is, werkelijk genoeg, dan kan het geen „miezerig” beetje zijn. Zou Thijs Booy willen verkondigen: wij gelooven allen met het hart, en belijden met den mond volgend miezerig beetje? Wij hooren „moeder de kerk” het al zeggen: ik heb, beste kinderen, maar een miezerig beetje melk voor jullie. Vader heeft niet meer voor jullie beschikbaar gesteld. Stumpers, je kunt niet wassen en toenemen in Christus, en dat ook zeker weten. —

Thijs Booy besaft dat ter dege: Hij begrijpt, dat zijn ééne woord: „genoeg” niet klopt met zijn andere: „een miezerig klein beetje”. Hij moet dus óf dat „miezerig beetje” of dat „genoeg” corrigeren.

Welnu, hij corrigeert niet dat spreken van een „miezerig beetje”, doch hij corrigeert dat bijbelsche en confessionele woordje „genoeg”. Want de kerkelijke confessie belijdt, dat de Schrift sufficient, dat is: genoeg is. Maar Thijs Booy verklaart, dat hij op dit punt niet „met het hart gelooft en met den mond belijdt”. Lees maar: „Dit „genoeg” schrijf ik niet vlot neer”.

Ik belijd het dus ook niet vlot.

„Ik kan” — zoo gaat hij verder, „ik kan er moeilijk overheen komen, dat we het Evangelie naar de beschrijving van Nicodemus niet hebben, dat Maria geen mémoires heeft nagelaten en dat wij de commentaren op de Openbaring moesten schrijven, dat de bijbel na de Openbaring ophoudt, de Openbaringen niet openbaart. Dat er in de kusten dikke boeken liggen over den hemel en de hel van meneeren en ook geen brochure'tje van iemand die er Jezus over interviewde. En dat er over de nieuwe aarde zoo weinig in den bijbel staat, dat niemand kans heeft gezien er meer dan een hoofdstukje aan te wijden. Tenslotte dat God de theologen (en Thijs Booy, A. V.) maar rustig laat praten, eeuw in, eeuw uit, nooit en nooit een goed gelegitimeerd censor stuurt”. Hij kan het dus niet

goed hebben, dat God geen goed gelegitimeerd recensent van Thijs Booy stuurt.

Maar ik geloof, dat Hij die gelegitimeerde recensenten wel gestuurd heeft. De belijdenis met haar jubel: „de Schrift is sufficient”, en Paulus met zijn: „Zijne genade is ons genoeg”, en de confessie met haar: „Hij verklaart zichzelf te weten zoo veel ons noodig is”, ze zijn legitieme recensenten ook van Thijs Booy. Ze zeggen: foei! Maar Thijs Booy zegt: „foei” over huu „foei”. Ze willen hem te hulp snellen op zijn S.O.S.-telegram. Maar hij seint terug: ik kan er maar moeilijk overheen komen, dat gij zoo volledig Gods doopceel denkt gelicht te hebben — laat me maar met Kierkegaard-Barth „pompen, pompen, pompen”, om de lekke schuit boven water te houden.

„Genoeg”, „accoord”, zegt Thijs Booy.

Maar wij zeggen niet accoord tegen Thijs Booy. Wij vinden dat maar een miezerig beetje dankbaarheid, als hij de Schrift een miezerig klein beetje licht ziet geven.

Ik moet nu ineens denken aan een ander werkstuk van Thijs Booy. Hij gaf een nederlandsche vertaling van het werkje van Dr H. Kuhn: „Karmel”. Dat handelt over een paar militairen, die op een kouden Kerstnacht in oorlogstijd naar aanleiding van de aanwezigheid van een veldprediker een weddenschap aangaan: de dominee wedt, dat vóór middernacht blijken zal, dat de Heere God is, en de tegenpartij, dat vóór middernacht Baäl (ze bedoeien: niet jouw God, dominee) zal blijken God te zijn. Ze gaan de vreeselijke weddenschap aan; en om 12 uur daant vuur van den hemel neer, de Baäl heeft het spel verloren, de God van den dominee heeft het gewonnen. De dominee heeft vooraf gelezen het verhaal van Elia op Karmel.

Als nu op den werkelijken Karmel de werkelijke Elia zich had laten seconderen door den werkelijken Thijs Booy, dan zou Thijs Elia hebben ingefluisterd: niet zoo hoog van den toren blazen, vader; niet zoo'n scherp dilemma stellen, wagen Israëls; wij weten maar een miezerig klein beetje van den pentateuch en ik kan het maar amper hebben, dat we de mozaïsche wet naar de beschrijving van Kaleb niet bezitten, dat Jochebed geen mémoires heeft nagelaten, en dat wij de commentaren op de Psalmen moesten schrijven, dat de bijbel na de jongste geschriften voorloopig ophoudt, dat we van een interview tusschen Salomo en de koningin van Scheba geen verslag hebben. Pas op, Elia, maak van Izebel, die de tegenstellingen uitwisch, geen wrijfpaal, want ik snak naar den dag, dat de geüniceerde kerk na de titels van Scheuring en Bethel en Karmel ook dien van Hereeniging beleeft.

Vermoedelijk zou Elia hebben gezegd: hoe lang, schaap, huppelt gij op vijf pooten? Op zij — Karmel is geen plek voor dispuut-zonder-eind.

Accoord, zegt Thijs Booy, op de belijdenis: „we kregen genoeg”.

Maar ik zeg tot hem niet „accoord”.

Want hij kan de belijdenis nog niet „vlot” belijden. Zijn „accoord” is niet accoord met zichzelf.

Wees gegroet, en denk aan Karmel. Met hartelijken groet, je

ADOLPHUS VENATOR.

GRONINGER Brieven

Amice frater,

Het was van het menigvuldig falen van het Christendom, dat prof. Pos sprak. Zulks falen moet hierin bestaan, dat het zijn beloften voor het leven nimmer hield en altijd weer teleurstelde.

Spreken wij nu van het wezenlijke christendom, dit nl., dat zich algeheel onderwerpt aan het Woord Gods, dus de gehoorzame en getrouwe prediking der ware kerk van Christus, dan staat wel vast, dat dit nimmer eenige beloften heeft gedaan, zooals de wereld die wenschte. Het tegendeel is het geval. Zoo kan dus van falen niet worden gesproken.

Waar wel een menigvuldig falen was en is, dat is bij de wijsheid der wereld en het is dit falen, dat de wijsgeer Erich Frank, van wiens laatste werkje ik gewaagde — de man kwam toch over naar Europa om een vertaling daarvan in het Duitsch te bespreken, doch overleed plotseling te Amsterdam, na een val op straat — ons vertelt.

Deze geleerde was geen geloovig christen, wel wilde hij religieus zijn naar moderne begrippen.

Hij bedoelde met zijn werkje dan ook niet een apologie, een verdediging te geven van het Schriftuurlijk Christendom, dit allerminst, maar hij wilde toch doen zien, hoezeer de ongelovige wetenschap met haar levenswijsheid telkens teleurstelde en aan het eind is van haar latijn. Zij verwierp het geloof in God en in een schepping; hij ziet geen anderen weg tot behoud, dan hierin, dat de mensch boven zijn wetenschap uit grijpt naar het geloof, wetenschap, wijsgeerte en religie verzoenende, een taak, die de wijsbegeerte thans moet verrichten met behulp dan van de prediking van den apostel Paulus, ongeveer zóó als dit bij de Paulusherdenking door bijv. Prof. Miskotte werd gegeven. Paulus dan de denker, de christelijke filosoof, achter wiens letter men den geest moet weten te vinden. Niemand kan dus zeggen, dat deze geleerde bevooroordeeld stond tegenover de moderne wetenschap en den „modernen mensch”.

Toch deinsde hij er niet voor terug het falen der wijsheid van den natuurlijke mensch, die het Woord Gods verwierp en aan den Drieënnigen God niet meer geloof in verschillende felten zichtbaar te maken.

Ik wil er enkele van bespreken.

De eerste belofte dan, die ik hier wil noemen, is deze, dat de wereldsche wijze den mensch zou halen uit het duister van het Schriftuurlijk geloof, en zeker zou vinden het antwoord op de vraag: wat is toch de

mensch de souv zich zel geheim. Wij w ik wete slotte: Hij b modern is een zijn den Het Dijk ee touw. Wil het hangen. „he ha Maar gegaan derlijk de men Ik ke Het die alle schen. l eind w ijerer mensc gold he van een Vele Fruin, zeiden s den m staatk d e wet naderit knoeien voor zij was het Een diking ik. De cialismi soonlijk het pei tegenov mers th bewijs onderw racters slachtot er dan blijvea Toch de mod Hij w klaart, geleden Voor uit het verloor sum, H onaanzi kenende te citee die gek Trouw die var gemeen te spre fende t wordt t zinwekl te wagg De t venspre wetten zondere dan die meer b aan der persoo schen e Een z zo die komst Zie geschie der bes eele en tendhei natuur. Ecns z een wet vooruit Hij b Prof. I wereldc mij nu dom d en nu het Wo Maar trekkel uitgang peijke ken, zij